

DE LATTE-MACCHIATO KLIMAATBESCHERMERS | DOOR ROLAND ROTTENFUSSER

Posted on 12. November 2020

De productie van melkproducten is, wat betreft de effecten op het klimaat en de gezondheid, net zo slecht als de vleesproductie.

Een gezichtspunt van Roland Rottenfußer.

Het is de grote blinde vlek in de huidige politieke debatten: Als we kijken naar de twee belangrijkste politieke kwesties van de afgelopen twee jaar - klimaat en corona - zien we dat in beide crises de fabriekslandbouw massaal aan de basis lag van het probleem. De media maken hier echter zelden een punt van - tenzij het een "opvallend" schandaal is, zoals in het geval van Tönnies, dat de republiek aan het wankelen brengt. En zelfs dan worden zelden de juiste conclusies getrokken. Het advies om de eigen vlees- en melkconsumptie drastisch te verminderen is nauwelijks gegeven, hoewel dit bitter noodzakelijk zou zijn. Overigens komt dit ook doordat dierlijk voedsel - vooral als het besmet is met schadelijke stoffen - het menselijk immuunsysteem verzwakt, waardoor ook de gevoeligheid voor de gevreesde virussen toeneemt. Maar vooral omdat de vleesproductie op onze planeet de grootste milieuzeug is. En melk? Het maakt het nog erger.

De latte macchiato is de laatste tijd een frequente bron van beschimpingen geweest tegen een naar verluidt arrogante stedelijke elite, vooral in het milieu van de groene kiezers. In feite is de latte macchiato tegenwoordig niet meer zo elitair. Afgemeten aan de totale maatschappelijke kosten van de melkproductie is de drank eigenlijk vrij goedkoop. Mensen die zich ethisch gezien zorgen maken over witte worsten leggen de lat voor zuivelproducten meestal niet zo hoog. Ze denken dat ze moreel gezien aan de veilige kant zijn. Maar een simpele overweging laat zien dat dit niet klopt. Het overgrote deel van de milieuschade wordt niet veroorzaakt door wreedheid tegen dieren (wat natuurlijk ook een slechte zaak is), maar alleen door het bestaan van zo'n groot aantal dieren. De melkkoe vervuult het klimaat op dezelfde manier als de vleeskoe.

Zelfs voor degenen die niet zo geïnteresseerd zijn in het milieu en het lijden van dieren, zou één ding op hun nagels moeten zitten: hun eigen gezondheid. Voor al diegenen voor wie ethische overwegingen "worst" zijn zolang de worst maar goed smaakt, geeft John Robbins in zijn boek "Nutrition for a New Millennium" (1) een paar argumenten waar niemand een oogje op kan dichtknijpen.

De moderne fabriekslandbouw vraagt ook een hoge prijs van ons mensen. Het vlees op onze borden bevat resten van pesticiden, hormonen, groeibevorderende stoffen, insecticiden, kalmeringsmiddelen, radioactieve isotopen, herbiciden, antibiotica en eetlustopwekkers. De menselijke vleeseter, omdat hij aan het einde van de voedselketen staat, dient als "eindopslag" voor al deze stoffen.

Kinderen zuigen deze vervuilende resten letterlijk op met de melk van hun moeder. Maar ook de consumptie van producten op basis van koemelk door volwassenen verloopt niet zonder problemen. Dit is wat de portal sagneinzumilch.de opsomt:

"Antibiotica worden naast de inperking van Mastitis ook gebruikt als mastassistentie voor de verhoging van de opbrengst, wat officieel niet is toegestaan, maar nauwelijks te onderscheiden is van het gebruik als medicijn. Daarnaast kunnen pesticiden, onkruidverdelgers, residuen van ontsmettingsmiddelen (voornamelijk chloroform) en schadelijke stoffen (zwarte metalen, PCB's) in melk voorkomen, die bijvoorbeeld via diervoeders als residuen in de melk achterblijven en soms in de vorm van voedselschandalen openbaar worden gemaakt".

Virusinfecties als gevolg van intensieve veehouderij

Er wordt iets aan toegevoegd, wat pas met de Corona-crisis steeds duidelijker wordt. De fabriekslandbouw heeft aanzienlijk bijgedragen aan het vergroten van de kans op verspreiding van allerlei ziekteverwekkers. Natuurlijk weten de lezers van deze pagina dat Sars-CoV-2 geen uitzonderlijk gevaarlijk dodelijk virus is en dat de berichtgeving in de pers in dit opzicht overdreven is. Desalniettemin zouden de farmaceutische lobby en de daaraan verbonden politici en deskundigen het niet zo gemakkelijk hebben gehad om ons in een pandemische paniek te brengen als de omstandigheden in de vlees- en melkverwerkende industrie niet hadden bijgedragen aan het ontstaan van een explosieve situatie. Bepaalde factoren die typisch zijn voor onze "beschaving" zijn bevorderlijk voor het ontstaan van nieuwe soorten virussen en de verspreiding ervan:

- De krappe omstandigheden in de stallen en de soms zeer slechte hygiëne.
- De sociale situatie van de werknemers die betrokken zijn bij de verwerking van dierlijke producten.

- Te veel contact tussen mens en dier als gevolg van dichte coëxistentie.
- Te veel contact tussen verschillende diersoorten, omdat de mens de leefomgeving van wilde dieren steeds meer beperkt.

Bioloog Clemens G. Arvay heeft veel van deze onderlinge relaties in detail beschreven in zijn nieuwe boek "Wir können es besser". Zo schrijft Arvay:

"Het gebruik van goedkope arbeidskrachten, die bijvoorbeeld in slachthuizen zwaar stukwerk moeten verrichten aan de lopende band en in krappe, onhygiënische omstandigheden gehuisvest zijn, is niet alleen een onaanvaardbare vorm van uitbuiting, maar kan ook de vorming van clusters in de verspreiding van de infectie in de hand werken. De uitbraak van COVID-19 in Italië houdt al verband met deze twijfelachtige praktijk" (2).

Een ander groot gezondheidsprobleem wordt veroorzaakt door de voortdurende beperking van de biodiversiteit.

"Met betrekking tot voedsel moet ook duidelijk worden gesteld dat onze vleesconsumptie moet worden verminderd. Zoals ik al heb gezegd in dit boek, voeden we de hulpbronnen van de wereld aan onze landbouwhuisdieren en dragen zo bij aan de vernietiging van de biodiversiteit. Maar dit zou onze beste bescherming zijn tegen epidemieën en andere gezondheidsbedreigingen" (3).

Een voorbeeld: Door voedseltekorten - omdat hun leefgebieden steeds meer door de mens werden overspoeld - zijn vleermuizen in China naar de grote steden gevlucht.

"Hoe verder de intacte ecosystemen krimpen, hoe dichter de vertegenwoordigers van de verschillende soorten, waaronder wij mensen, bij elkaar komen, ook al hebben ze in de loop van de evolutionaire geschiedenis geen contact met elkaar gehad" (4).

Virussen veranderen dus gemakkelijker van eigenaar en komen zo in aanraking met soorten waarvan het immuunsysteem niet aan hen gewend is. Zoönosen, d.w.z. infectieziekten die zich van dieren naar mensen kunnen verspreiden, worden dus steeds waarschijnlijker.

Een slimmere vorm van egoïsme

Alle bovengenoemde risicofactoren worden ook veroorzaakt door de zuivelindustrie, vooral omdat zelfs de hoge dichtheid van "landbouwhuisdieren" in een gebied het milieu vervuult en de biodiversiteit in gevaar brengt. Laten we nogmaals de factoren samenvatten die van invloed zijn op het klimaat in de productie van vlees en zuivelproducten. Ik heb deze feiten meer in detail uitgelegd in mijn artikel "The White Sausage Climate Protectionists":

- Koeischeten en oprispingen (uitstoot van methaangassen),
- Landverbruik door veeteelt en de teelt van voedergewassen,
- Waterverbruik door de veeteelt en de teelt van voedergewassen,
- Water- en bodemverontreiniging door mest,
- Bodem-, water- en luchtvervuiling door meer onkruidverdelgers,
- Insecten- en vogelsterfte als gevolg van vermiste of vergiftigde leefgebieden,
- het kappen van oerbossen voor de teelt van voedergewassen.

Als we dit bekijken, komen we tot de conclusie dat het niet de dierenmishandeling is die schadelijk is voor het klimaat - het is "slechts" een triest en bijzonder weerzinwekkend schandaal dat dringend moet worden beëindigd - nee, wat schadelijk is, is vooral het bestaan van "landbouwhuisdieren" in zulke grote aantallen: hun behoefte aan leven en hun uitwerpselen. Dit betekent dat iedereen die niet wil dat dieren lijden, zich moet onthouden van het eten van dierenvoedsel. Maar: zelfs degenen die zich niet bekommeren om dieren omdat ze ze beschouwen als primitieve wezens die geen bescherming verdienen en ver onder hun niveau zitten, zouden het zonder dierenvoeding moeten stellen, op voorwaarde dat ze geïnteresseerd zijn in het stoppen van de escalerende klimaatcatastrofe.

Dus waar het grootste probleem niet de wreedheid tegen dieren is, maar het bestaan van deze wezens in excessieve aantallen, is melk net zo erg als vlees.

Want de melkproducerende koe laat scheten, produceert vloeibare mest en consumeert land, water en

plantaardig voedsel, net als de vleesproducerende koe.

Hoe de melk- en vleesproductie met elkaar verbonden zijn

Hier moet ik een beetje teruggaan om duidelijk te maken dat melkproductie geenszins een venijnige "zonde" is. Oppervlakkig gezien is de zaak duidelijk: ik zie een koe voor me en denk na over wat erger is: een slagersmes in haar keel rammen of haar spenen met mijn handen vastpakken en een glas melk uit haar trekken. In dit licht gezien is de vleeseter een oger, de melkdrinker daarentegen is onschuldig. Maar zo eenvoudig is het niet. Vlees- en melkproductie zijn nauw met elkaar verweven.

In het algemeen zijn consumenten van mening dat koeien op de een of andere manier altijd melk geven. Dus wat voor kwaad doet het als mensen er een klein beetje van nemen? In feite zijn koeien niet anders dan de "vrouwjes" van andere zoogdieren, waaronder mensen: ze geven alleen melk als ze net bevallen zijn. Om de melkproductie op peil te houden, moeten de koeien dus altijd kunstmatig zwanger worden gehouden. Ze worden tegen hun wil geïncubineerd met sperma van stieren.

Kalveren, voor wie de melk van de koeien eigenlijk bedoeld is, zijn nu concurrenten voor de mens die de productiviteit verminderen. De dieven zijn vrijwel beledigd omdat de rechtmatige eigenaren de melk van hen wegdrinken. De kalveren worden daarom op jonge leeftijd van hun moeder gescheurd en in kleine individuele kooien gehouden. Koeien baren slechts één kalf per jaar, en in hun hele leven meestal maar vier gemiddeld. Als hun melkopbrengst afneemt, gaan ze in de rundvleesproductie. Dus niet alleen als het koeienvangers zijn en hun vlees taai is geworden, maar ook al op middelbare leeftijd, als hun melkproductie niet meer het gewenste optimum bereikt. Dezelfde koe wordt dus twee keer gebruikt: eerst door melkdrinkers met een goed geweten, dan door vleeseters met (soms) een slecht geweten.

Aangezien een boer het aantal plaatsen voor koeien niet willekeurig kan verhogen, wordt voor elke koe die uit dienst wordt genomen en om leeftijdsredenen wordt geslacht, een kalf binnengebracht. Maar zoals we al eerder hebben gehoord, baren koeien gemiddeld vier van hen in hun leven. Wat gebeurt er met de andere drie? Wat de mannelijke exemplaren betreft, kunt u het antwoord bedenken: kalfsvlees. Maar één van de twee vrouwtjeskalveren komt ook in de vleesproductie terecht.

Dus als het hele land plotseling zou stoppen met het eten van vlees, maar zuivelproducten zouden blijven worden geconsumeerd, zouden de boeren niet meer weten wat ze met de overvloedige dieren moeten doen. Net als mannelijke kuikens, zouden ze een zaak zijn voor de versnipperaar. "Gelukkig" zijn er echter genoeg kopers voor zacht, bloemrijk wit kalfsvlees en sterk, vezelig rundvlees.

Het komt er dus op neer dat driekwart van de melkkoeien, die blijkbaar alleen dienen om kaas, yoghurt en chocolade te maken, toch worden gebruikt voor de vleesproductie, en dat het resterende kwart sterft na een kort "druk" leven lang voor hun biologische dood. En dan hebben we het nog niet eens over de extreme psychologische ontberingen die ontstaan als veemoeders en hun kinderen vroeg worden gescheiden. Vegetariërs kunnen niet zomaar excuses maken, ze eten niet eens spierkracht, maar eerder gemengde kaasschalen met eierpunch.

Het beeld is vergelijkbaar met eieren: Hanen gaan in de shredder of als kippen in de vriezer; kippen worden gesorteerd zodra ze niet meer "kunnen". Maar de uitstoot van methaangas door kippen wordt in ieder geval als verwaarloosbaar beschouwd.

Drie argumenten tegen dierlijk voedsel

Er zijn drie groepen van argumenten tegen diervoeding: gezondheid, ethisch (gericht op dierenwelzijn) en ecologisch. Bevindingen over de schadelijke gezondheidseffecten van vlees, eieren en zuivelproducten kunnen worden verworpen door te zeggen dat mensen er relatief weinig van eten ("evenwichtig gemengd dieet") en aandacht te besteden aan de biologische kwaliteit (geen antibiotica in vlees).

Ethische vragen kunnen genegeerd worden zolang men zeker is van de stilzwijgende instemming van de meeste medemensen en de waarheid over "het houden van landbouwhuisdieren" onderdrukt.

Maar hoe zit het met het klimaatargument? Denk nu eens niet aan dieren. Verspil geen gedachten aan gecastreerde biggen, versnipperde kuikens, van hun moeder weggerukte kalveren, geslachte dieren die niet volledig verdoofd zijn, brullende runderen in de opsluiting en wanhoop van kilometerslange diertransporten, bloedende lammeren, stinkende varkenshelften die mechanisch in humane stukken

worden gesneden, miljoenen volgepropte wezens die nooit een zonnestraal in hun leven zullen zien. Laat deze beelden niet in je hoofd opkomen. Denk er niet aan.

Maar denk aan jezelf.

Als inwoner van een planeet die steeds meer oververhit raakt, waarvan alles wat het waard is om te leven en lief te hebben stukje bij beetje zal verdwijnen - tot er uiteindelijk helemaal geen leven meer mogelijk is op die planeet.

Deze derde groep argumenten, die betrekking hebben op milieu- en klimaatkwesties, zal steeds moeilijker weg te vegen zijn. Het zal steeds moeilijker worden om te rechtvaardigen waarom men zijn geestelijke krachten heeft gebruikt om een verkeerde manier van leven te verdedigen tegen critici in plaats van te beginnen met het beoefenen van een goede manier van leven.

"Doe-het-zelvers" - ja alsjeblieft!

Wat het concrete lijden van individuele beminnelijke wezens niet kan teweegbrengen, zal nu misschien een abstracte term als "het klimaat" teweegbrengen. Het alternatief is om worst te eten in de woestijn of gebakken aardappelen in een vruchtbaar landschap. Natuurlijk is deze opmerking niet complex genoeg. Er zijn andere klimaatkillers en ook andere eetalternatieven. Maar de tendens is juist.

Als de laatste vogel dood is, kun je het beste een bestand streamen met vogelzang uit "oude tijden". Als de laatste bij dood is, kun je een Nutella-broodje eten in plaats van honing. Maar als deze planeet is gestorven, zal er geen sprake meer zijn.

Het klimaatargument zal degenen die zich vastklampen aan de oude manier van leven op basis van vlees- en melkconsumptie steeds meer in het defensief zetten. Steeds meer - naarmate de rationele argumenten opraken - zullen ontkenning en wegstijven als laatste redmiddel blijven bestaan. Dit is een methode waarvoor veel klimaatbeschermers helaas hebben gekozen: Ze eisen meestal "alleen" dat kolencentrales worden stilgelegd en CO2-belastingen worden ingevoerd, en dat er minder vaak met straalvliegtuigen over

de wereld wordt gevlogen. Alle goede dingen. Maar was er niet iets anders?

Zo slecht als de vleesindustrie

Last but not least onthult het klimaatargument ook een ongemakkelijke waarheid: als het gaat om dierenleed is de zuivelindustrie iets genadiger dan de vleesindustrie (hoewel niet zo onschuldig als we zouden willen denken); maar als er alleen al het bestaan van dieren in zulke grote aantallen op het spel staat (water, land en plantenconsumptie, "koeienscheten" en dergelijke), is de zuivelindustrie net zo slecht als de vleesindustrie. Daar maakt het niet uit of je de melk van een koe met een zachte uiergreep aanraakt of dat je het meteen slacht: De koe is er, ze stoot methaangas uit in de atmosfeer, haar mest verzuurt de bodem, ze gebruikt een buitensporige hoeveelheid ruimte door planten te kweken die ze nodig heeft voor haar voeding.

Het lijkt natuurlijk tegenstrijdig om een dierenliefhebber te zijn en tegelijkertijd een drastische vermindering van het aantal "landbouwhuisdieren" te eisen. Maar er zouden slechts enkele generaties dieren nodig zijn om de ethische en ecologische problemen die zijn ontstaan door de sterilisatie en de systematische omschakeling naar de biologische plantenteelt, aanzienlijk te verminderen.

En ook al suggereert de radicaal bedreigende situatie waarin we ons bevinden dat we ons eigen consumentengedrag net zo radicaal moeten veranderen - het is belangrijk om te weten dat niet alleen de "perfecte" veganisten een waardevolle bijdrage leveren. Iemand die slechts 9 in plaats van 10 schnitzels per maand eet, heeft net zoveel vooruitgang geboekt als iemand die van één schnitzel naar 0 gaat. Hoewel ik vastbesloten ben om veel meer te doen dan alleen maar één "Veggie Day" per week te hebben, is het misschien geruststellend voor mensen die op dit moment niet zo consequent kunnen zijn om te weten... Elke kleine stap van de dieetverandering telt. En zelfs lange afstanden beginnen met de eerste stap.

Toch geldt natuurlijk het volgende: de tijd dringt. Als iedereen de Leberkäsesemmel om 9 uur 's ochtends vervangt door een Emmentaler broodje, is dat niet genoeg.

Tijdens een lezing van Robert Habeck in Peißenberg demonstreerden de boeren met de slogan: "Je wilt

reclame maken met bijen, je laat de boeren sterven". Het lijkt bijzonder armoedig, zelfs op het eerste gezicht, om zulke nederige wezens als insecten te verkiezen boven de "Kroon van de Schepping". Maar het argument is slechts gedeeltelijk geldig omdat bijen gunstig zijn voor het hele ecosysteem en dus voor de mens.

De lage melkprijzen, waaronder boeren kreunen, zijn - als we de ecologische en ethische argumenten tegen melk hier buiten beschouwing laten - een schandaal. Ze zijn te wijten aan de productie en distributie van voedsel onder de omstandigheden van het kapitalisme. Consumenten willen alles goedkoop kopen - en soms moeten ze dat ook, om financiële redenen. Groothandelaren laten hun klanten koningen zijn - ten koste van de leveranciers, waarvan de medewerkers soms als slaven moeten werken.

Boeren lijden, ja, maar koeien lijden zeker meer. Dierenwelzijnsactivist en auteur V.C. Herz schrijft hierover:

"Overigens is het vooral de koe die de prijs betaalt voor de goedkope melk. Agressieve fokkerij voor een zo hoog mogelijke melkopbrengst schaadt de dieren. De koeien van vandaag hebben een beduidend slechtere levenskwaliteit, worden vaker ziek en worden eerder geslacht vanwege de afnemende melkgift. Het slachtoffer van de melkprijs is dus de koe, niet de boer."

Praktijk compassie

Ik heb uitgelegd waarom ambities op het gebied van dierenwelzijn niet absoluut noodzakelijk zijn om vandaag de dag te pleiten voor een drastische vermindering van het aantal dierenvoedingsmiddelen en om dit in het dagelijks leven in praktijk te brengen.

De enige vorm van medeleven die daarvoor nodig is, is zelfmedelijden, dat in onze maatschappij voldoende beschikbaar is. Heb medelijden met jezelf en de vele andere mensen die op een steeds troostelozer wordende planeet moeten leven.

Toch wil ik u bij het afscheid ook aansporen om medeleven te tonen met andere levensvormen. Het is ook

een aanwinst voor jezelf als je je hart op peil houdt. Er is een aanleg voor mededogen in je - iets dat waarschijnlijk in je leefde toen je een kind was en dat geschokt was door de gedachte dat iemand het "lieve" konijn of lamsvlees zou kunnen schaden. De meesten van ons zijn iets ontnomen en we zijn gespeend, wat een van de kostbaarste dingen is die we kunnen doen.

Laten we dit onderdrukte deel van onze persoonlijkheid terugnemen - met mindfulness, met kijken, met nuttige informatie - en dan met "verzaking". Afstand doen, wat eigenlijk alleen maar een zachte verandering zou betekenen in wat we in de toekomst leuk vinden.

Roland Rottenfußer, geboren in 1963, werkte na zijn studie Duits als boekredacteur en journalist voor verschillende uitgeverijen. Van 2001 tot 2005 was hij redacteur van het spirituele tijdschrift *Connection*, later voor "Zeitpunkt". Hij werkt momenteel als redacteur, boekenschrijver en auteursverkenner voor Goldmann Verlag. Sinds 2006 is hij hoofdredacteur van *Hinter den Schlagzeilen*.

Bronnen:

- (1) John Robbins, Voeding voor een nieuwe eeuw, Hans-Nietsch-Verlag
- (2) Clemens G. Arvey, We kunnen het beter doen, Quadriga Verlag, blz. 152.
- (3) Ibid., p. 234
- (4) Ibid., blz. 32

+++

Opmerking bij het artikel: De huidige tekst verscheen voor het eerst in "[Rubikon – Magazin für die kritische Masse](#)", in wiens adviesraad Daniele Ganser en Rainer Mausfeld onder andere actief zijn. Aangezien de publicatie onder een vrije licentie (Creative Commons) plaatsvond, neemt KenFM deze tekst over voor secundair gebruik en wijst er expliciet op dat het Rubicon ook afhankelijk is van donaties en ondersteuning nodig heeft. We hebben veel alternatieve media nodig!

+++

Met dank aan de auteur voor het recht om het artikel te publiceren.

+++

Foto bron: Alexander Chaikin / shutterstock

+++

KenFM streeft naar een breed spectrum aan meningen. Opiniëartikelen en gastbijdragen hoeven niet de mening van de redactie te weerspiegelen.

+++

Vind je ons programma leuk? Informatie over verdere ondersteuningsmogelijkheden vindt u hier:

<https://kenfm.de/support/kenfm-unterstuetzen/>

+++

Nu kunt u ons ook ondersteunen met Bitcoins.

BitCoin-adres: 18FpEnH1Dh83GXXGpRNqSoW5TL1z1PZgZK